

ADOLF HITLER

STRŮJCE NEJNIČIVĚJŠÍ VÁLKY V DĚJINÁCH

Svět poznal Adolfa Hitlera díky jeho neukojitelné touze po moci, jeho bezohlednosti, krutosti a naprostému nedostatku soucitu, díky jeho pohrdání tradičními institucemi a nepřítomnosti morálních zábran. V průběhu několika let dokázal získat tak obrovskou moc, že pár skrytých hrozeb, nařčení nebo pomluv jím pronesených se stalo dostatečným důvodem k tomu, aby se ho začal bát celý svět. Po hrubém porušení dohod začal okupovat rozsáhlá území, která spolu s miliony obyvatel dobyl bez jediného výstřelu. A když svět již odmítl stále ustupovat před jeho hrozbami, které pokládal za pouhé blufování, inicioval nejbrutálnější a nejničivější válku v dějinách – válku, která náhle začala ohrožovat samu existenci civilizace. Jako by lidský život a lidské utrpení pro tohoto jedince vůbec nic neznamenaly. Jen se řítí za naplněním svého poslání, o kterém věří, že je jeho osudem... Hitler věří ve svou předurčenost stát se nesmrtelným. Byl vybrán Bohem jako zachránce Německa a zakladatel nového světového sociálního řádu.

analýza psychologů, vypracovaná na žádost Úřadu pro strategické služby (Office of Strategic Services – OSS), předchůdce CIA, z roku 1943

Obchodník Ernst Hanfstaengl byl otrávený. Kapitán Truman Smith, zástupce amerického vojenského atašé v Berlíně, který několik dnů zkoumal poměry v Bavorsku, musel náhle

odjet. Předtím ho požádal, aby zašel na schůzi spolku v pivnici Kindlkeller v Mnichově, kde bude řečnit nějaký Adolf Hitler. Hanfstaengl, jemuž kamarádi říkali Putzi, měl matku Američanku a vystudoval v USA, proto svému krajanovi vyhověl. Od války uplynuly dva roky, byl listopad 1922, a Německo se pořád nemohlo vzpamatovat z poválečného šoku.

Ten malý člověk s knírkem v laciném tmavém oděvu s koženým kabátem ho nezaujal. Vypadal jako vysloužilý voják. Teprve když začal mluvit a rozohnil se, začal být zajímavý. Vylíčil vývoj v Německu od podepsání příměří – nejvíc ho rozpálila vina Němců na rozpoutání války, neopominul se otřít o pacifisty a marxisty, ze šmelinaření a nedostatku zboží obviňoval Židy, ti musí pryč, tvrdě napadl císaře a jeho poradce za zbabělost, stejně jako bavorské separatisty a věřící katolíky. Voják na frontě šel svému zraněnému kamarádovi na pomoc a vůbec ho nezajímalo, jestli je Prusák nebo Bavorák, katolík či protestant. „To je ten duch, který my Němci potřebujeme v této chvíli nebezpečí víc než cokoli jiného! Je to duch, který umožňuje dělat zázraky a vede ty, kdož byli poniženi a oklamáni, do nové budoucnosti!“

Mluvil dlouho. Všichni mu zbožně naslouchali jako očarování, občas mu zatleskali. Když skončil, Hanfstaengl za Hitlerem zašel, představil se a přiznal se, že o něm musí referovat

V mládí se Hitler pokusil se živit kreslením akvarelů vídeňských pamětihodností a někteří obchodníci od něj tyto kýče brali, aby je prodávali turistům.

americkému diplomatu: „Řeknu, že osobně souhlasím s devadesáti pěti procenty toho, co jste řekl, a že s vámi chci diskutovat o těch zbývajících pěti procentech.“

DOBROVOLNÍKEM V BAVORSKÉ ARMÁDĚ

Hitler nebyl Němec, nýbrž Rakušan. Narodil se 20. dubna 1889 v městečku Braunau na řece Innu, otec sloužil jako celník. Měl ještě mladší sestru Paulu, další čtyři sourozenci zemřeli v dětském věku. Otec byl alkoholik a despota. Syn se chtěl stát výtvarníkem, ale on mu v tom bránil, měl být státním úředníkem, tedy pod penzí. Zato matka jeho tužby podporovala.

Až po otcově smrti v lednu 1903 se chlapec vydal do Vídně. Živil se malováním reklamních plakátů a matka ho podporovala z vdovského důchodu. Bydlel v ubytovně, skamarádil se s českým studentem hudby Augustem Kubizkem.

V roce 1907 požádal o přijetí do Akademie výtvarných umění. Nepřijali ho: „Nemáte talent!“ Navrhli mu sice, aby šel studovat architekturu, ale k tomu potřeboval maturitu, kterou neměl.

To byla pro ctižádostivého mladíka rána. Pokusil se živit kreslením akvarelů vídeňských zákoutí a pamětihodností a někteří obchodníci od něj tyto kýchce brali, aby je prodávali turistům.

Ve čtyřiaadvaceti letech přesídlil do bavorského Mnichova. Avšak ani tam jeho talent neuznali, dál se musel protloukat pomocí akvarelů. Do rakouské armády se mu nechtělo, komise ho uznala ze zdravotních důvodů neschopným.

Když v létě 1914 propukla válka, hlásil se jako dobrovolník do bavorské armády. Údajně se projevil jako statečný voják, mělo o tom svědčit udělení dvou medailí Železného kříže. Avšak někteří spolubojovníci tvrdili, že je dostal za přísluhování na štábu pluku. Při plynovém útoku na podzim 1918 oslepl a musel se léčit v lazaretu v Pomořanech. Tam si uvědomil

Francouzská vojska obsazují v roce 1923 ve snaze donutit Německo splácet válečné reparaace průmyslovou oblast Porúří... Hitler od začátku své politické kariéry proklamoval, že chce ponížení Německa, k němuž je odsoudila Versailleská mírová konference, odčinit.

hluboké rozčarování civilního obyvatelstva. Na frontu se už nevrátil, bylo podepsáno příměří.

Začátkem roku 2012 připomněl francouzský časopis *Paris's Le Point* třicet let tvrzení staré o tom, že německý voják Hitler zplodil nemanželské dítě s francouzskou dívkou Charlotte Lobjoie z městečka Fournes-in-Weppe. Chlapec, kterému dala jméno Jean-Marie, se narodil v březnu 1918. Jeho matku lidé odsuzovali, protože se spustila s německým okupantem. Později ho dala k adoptaci do rodiny Loretových, nicméně stále s ním udržovala styk. Až na smrtelné posteli mu matka prozradila jeho původ.

Třebaže se Hitler nikdy k žádnému dítěti nehlásil, za druhé světové války nosili němečtí důstojníci Lobjoieové obálky s penězi. Jean-Marie našel po matčině smrti schované obrazy

s Hitlerovým podpisem. A v Německu náhodou objevili Hitlerův obraz dívky náramně podobné Charlotte.

Nakolik je to pravda, anebo výmysl, není jasné. Advokát Loretových dětí usiloval o to, aby dostávaly autorské honoráře za knihu *Mein Kampf*.

ŘEČNICKÝM TALENTEM DO ČELA

K maličké Německé dělnické straně (DAP) se svobodník Hitler dostal náhodou. Po skončení války ho využívala vojenská kontrarozvědka ke kontrole různých spolků. Když začal chodit na schůze DAP, objevil v sobě talent řečníka a oni mu nabídli, aby k nim přistoupil. S chutí přijal – najednou měl úspěch. Jako zuřivý nacionalista a antisemita získával Hitler svými projevy nové členy. Později DAP přejmenovali na Německou národně socialistickou dělnickou stranu (*Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei* – NSDAP). Německo se zbaví všech potíží nikoli parlamentní cestou, nýbrž revolucí!

Hitlerův obraz francouzské dívky. Pravděpodobně jde o Charlotte Lobjoie, podle některých tvrzení matky Hitlerova nemanželského syna, kterého zplodil během první světové války. Advokát potomků údajného Hitlerova syna usiloval o to, aby dostávali autorské honoráře za knihu *Mein Kampf*.

Fascinovaný Hanfstaengl se s Hitlerem dál kamarádil, představoval ho ve vyšší společnosti a dával mu peníze, aby měl z čeho žít. Když se v listopadu 1923 pokusila NSDAP v Bavorsku o puč, který ztroskotal, poskytl mu na čas úkryt. Nicméně většinu pučistů policie nakonec pochytila a uvěznila. Soud vyměřil Hitlerovi pět let vězení, ale po roce ho propustili. Jako prominentní vězeň napsal za mřížemi knihu *Mein Kampf*, své programové dílo – proklamoval antisemitismus, rasismus, vůdčí úlohu nordické rasy a získání prostorů pro německé rolníky ve východě Evropy. Ovšem také změnil názor – strana moc musí získat ve volbách.

Ve druhé polovině dvacátých let se Německo pomalu dostávalo z poválečné hospodářské katastrofy – nezaměstnanost klesala a demokratická vláda upevňovala své pozice. NSDAP neměla šanci, že by legální cestou získala moc – v roce 1928 ji volila necelé dvě procenta lidí, což jí dalo dvanáct poslaneckých křesel v Říšském sněmu.

Zlom přinesl „černý pátek“ na newyorském Wall Streetu 25. října 1929 – velká hospodářská krize zachvátila svět. Německo závislé na amerických půjčkách to pocítilo vzápětí – průmysl a zemědělství se propadly, ceny zboží letěly vzhůru, zatímco platy stagnovaly a podniky propouštěly zaměstnance. V lednu 1930 už bylo bez práce přes 4,5 milionu lidí. Levičové strany i nacisté posilovali.

Při zemských volbách v Durynsku v prosinci 1929 získala NSDAP šest křesel z 53 v zemském parlamentu. Bylo to málo, ale ve skutečnosti na ní záviselo ustavení vlády. Hitler získal pro své spolustraníky ministerstva vnitra a školství.

Sociálnědemokratická vláda kancléře Hermanna Müllera zaznamenala obrovský úspěch. Francouzi a Britové vyklidili poslední část německého území na západě, kterou na základě Versailleské smlouvy obsadili, o pět let dřív než původně měli. Přesto tento kabinet v březnu 1930 padl.

Za nového kancléře si prezident Paul von Hindenburg, populární maršál, vybral Heinricha Brüninga z pravicové katolické strany Centrum. Své rozhodnutí nekonzultoval

Třebaže se strana
NSDAP nazývala
nacionálně
socialistická,
k socialismu měl Hitler
daleko. Byl nacionalista
a antisemita a tím
na počátku třicátých
let vyhovoval většině
pruské a bavorské
společnosti.

s parlamentem. Udělal tím první krok k prezidentskému systému – chtěl mít stabilní vládu, která nebude záviset na politických stranách v Říšském sněmu. Současně sněmovnu rozpustil. Volby vypsal na září.

Čerstvý šéf propagandy NSDAP Josef Goebbels, rozvinul velkolepou kampaň. Neexistovalo město či vesnice, které by nacisté vynechali – všude posílali své řečníky, letáky, pořádali průvody s transparenty a pochopové ze stranických útočných oddílů SA (*Sturmabteilung*) rozbíjeli schůze ostatních stran.

Hitler hovořil ve velkých městech – v Berlíně ve Sportovní hale před 16 tisíci diváky, ve Vratislavi před 20–25 tisíci, zbývajících nejméně 5 tisícovek lidí, kteří se nedostali do haly, si ho poslechlo z tlampačů před halou. Vůdce změnil rétoriku: V Německu se zhroutila parlamentní demokracie založená na souboji politických stran, NSDAP je jedinou stranou, která chce překlenout všechny stavovské, třídní a profesní rozdíly. „My neslibujeme nějaké hmotné zlepšení pro jednotlivé stavy,

ale utužení síly národa, protože toto vytyčuje cestu k moci, a tudíž i k vysvobození celého národa.“

Demagog Hitler zazářil. „Dovedl promlouvat řečí, na kterou slyšelo stále víc lidí,“ vysvětloval britský historik Ian Kershaw, „řečí rozhořčeného protestu proti zkompromitovanému systému, jazykem národní obrody a znovuzrození.“ Byl to – dnešním termínem – populista.

NSDAP dalo hlas 6,5 milionu Němců, 18 procent voličů. Se 107 poslanci se stala druhou nejsilnější stranou v Říšském sněmu. Prvenství si zachovali sociální demokraté, získali i komunisté, které volilo 13 procent lidí. Ztratila pravice.

Přesto Heinrich Brüning vytvořil vládu bez Hitlera. Nicméně se s ním tajně sešel, ale okamžitě zjistil, že se s ním se nemůže domluvit. Je to fanatic!

KOMUNISTÉ PO BOKU NACISTŮ

Občas koketovali s nacisty i komunisté. V první polovině roku 1931 spolu s nimi, nacionalisty a polovojenskou organizací Stalhelm požadovali zrušení pruského parlamentu, což mělo vést k posílení ústřední moci. Když toto v Praze kritizoval komunistický novinář Závaš Kalandra, strana mu udělila důtku.

Zákulisí téhle politické hry vysvětlil americký novinář William Shirer, který působil v Berlíně, v knize *Vzestup a pád třetí říše*: „Komunisté byli na příkaz Moskvy do poslední chvíle oddáni podivné myšlence, že nejdřív musí zničit sociální demokraty, socialistické odbory a demokratické síly středních tříd. Jejich strategie vycházela z pochybné teorie, že ačkoli jejich vzestup povede k nacistickému režimu, bude tento režim jenom přechodný a nevyhnutelně přinese zhroucení kapitalismu, po kterém komunisté převzou moc a nastolí diktaturu proletariátu. Fašismus reprezentoval z bolševicko-marxistického pohledu poslední fázi umírajícího kapitalismu, po které následuje už jenom

komunistická potopa.“ Boj komunistů se sociálními demokraty byl omyl. „Bezohlední a protidemokratičtí komunisté pracovní třídu rozštěpili.“

S nacistickým vůdcem se spřátelili někteří podnikatelé a bankéři, ale německá elita k němu zůstávala stále skeptická. Stranickou pokladnu plnily členské příspěvky a vstupné na veřejná shromáždění, sponzorské dary si nechávali nejvyšší funkcionáři pro svou potřebu, zvláště pak Göring. Hitler měl velké honoráře z prodeje své bible, knihy *Mein Kampf*, a z článků, jeho obdivovatelé ho zahrnovali dary. Mohl bydlet v honosných hotelech a jezdit v mercedesu.

Průmyslovým a obchodním magnátům imponovalo Hitlerovo tvrzení, že dokáže postavit hráz proti přitažlivým komunistickým a socialistickým myšlenkám. Všichni měli hrůzu z pokusů o bolševizaci na počátku dvacátých let a ze Sovětského svazu. Třebaže se strana nazývala nacionálně socialistická, k socialismu měl Hitler daleko. Byl nacionalista a antisemita – tím vyhovoval většině pruské a bavorské společnosti.

V březnu 1932 se konaly volby nového říšského prezidenta. Hindenburgovi končilo jeho sedmileté funkční období v květnu. Velkokapitál kandidoval Hindenburga, nacisté Hitlera, komunisté svého předsedu Ernsta Thälmana.

Z necelých 38 milionů voličů dalo hlas stávající hlavě státu přes 49 procent – k opětovnému zvolení mu chybělo jenom 170 tisíc. Hitler se vyšvihl na druhé místo se 30 procenty. Thälmana volili jenom komunisté – 13 procent.

Za týden si musí Němci volby zopakovat. Goebbels pronajal letadlo a Hitler létal od jednoho města ke druhému. Tento předvolební maraton v americkém stylu probíhal pod heslem „Vůdce nad Německem“.

Zvítězil Hindenburg, kterému dalo hlasy 53 procent voličů. I Hitler si polepšil – získal 13 milionů hlasů, o 2 miliony víc než posledně.

V parlamentních volbách nacisté zvítězili – získali 230 poslaneckých křesel. Za nimi byli sociální demokraté se 133,

Němečtí generálové Paul von Hindenburga a Erich von Ludendorff za Velké války. Po jmenování Hitlera do čela vlády Ludendorff, tehdy již prezidenta Hindenburga, upozornil: „Slavnostně prorokuji, že tento zločenečný člověk uvrhne naši říši do propasti a dovede náš národ k nepředstavitelnému neštěstí. Za to, co jste provedli, vás budou budoucí generace proklínat ještě ve vašem hrobě.“

Centrum s 97 a komunisté s 89. Hitler a s ním i Thälmann odmítli vytvoření koaliční vlády.

Pruská policie objevila u jednoho funkcionáře NSDAP plány na násilné převzetí moci. Třebaže Hitler pravdivě tvrdil, že o ničem takovém neví, úřady mu nevěřily. Šarvátky mezi nacisty v uniformách oddílů SA a ochranných oddílů SS (*Schutzstaffel*) s dělníky na komunistických srazech i na ulicích, často ozbrojené, pokračovaly. Zemřelo při nich 300 lidí a dalších 1 100 bylo zraněno.

Následovala série voleb v jednotlivých zemích. Ke svým proslovům se vůdce opět vznášel z oblak. NSDAP triumfovala. V Prusku, které zaujímalo dvě třetiny říšského území, získala 36,3 procenta a stala se nejsilnější stranou. V Anhaltsku dokonce skoro 41 procent, takže mohla poprvé jmenovat zemského premiéra. Zvítězila i ve Württembersku a v Hamburku. V Bavorsku dostala jenom o desetinu procenta méně než vládnoucí Bavorská lidová strana.

Nacistům nahrávala hospodářská krize. Bez jejího rozkladného účinku, domnívá se Kershaw, „by se nacistická strana možná rozpadla a upadla v zapomnění, nanejvýš by se zapsala do dějin jako pomíjivý jev poválečných zmatků“.

Hindenburg nebyl spokojen s říšskou vládou, proto v květnu 1932 požádal kancléře Heinricha Brüninga, aby podal demisi. Na jeho místo jmenoval diplomata a vojáka Franze von Papena, který jako vlivný člen Centra měl za sebou pruské velkostatkáře i německý kapitál.

Když v Prusku ztratila sociální demokracie většinu v parlamentu, Otto Braun nedokázal sestavit novou vládu. V červenci proto Papen starý kabinet sesadil a sám převzal v zemi moc jako říšský komisař. Socialisté ztratili kontrolu nad státním aparátem, a hlavně nad pruskou policií. Byl to vlastně státní převrat. Braun se odvolal k Nejvyššímu soudnímu dvoru, který jeho námitku uznal, ale moc už mu nevrátil. Sociální demokraté víc neprotestovali, vzhledem k masové nezaměstnanosti o generální stávce neuvažovali. Tím pootevřeli dveře nacistům.